מסורת הש"ס

"מכשפה לא תחיה" וכתיב "כל שוכב עם בהמה מות יומת" כל שישנו בכלל "כל שוכב עם בהמה" ישנו בכלל "מכשפה לא תחיה": ר"א אומר אף על הכלאים: מנה"מ? אמר שמואל דאמר קרא "את חקתי תשמרו" חוקים *שחקקתי לך כבר "בהמתך לא תרביע כלאים ושדך לא תזרע כלאים" מה בהמתך בהרבעה אף שדך בהרכבה מה בהמתך בין בארץ בין בחוצה לארץ אף שדך בין בארץ בין בחוצה לארץ, אלא מעתה "ושמרתם את חקתי ואת משפטי" חקים שחקקתי לך כבר? התם "ושמרתם את חקותי" דהשתא, הכא "את חקותי תשמרו" חקים דמעיקרא, תשמרו: א"ר יהושע בן קרחה כו': אמר רב אחא בר יעקב אינו חייב עד שיברך שם בן ארבע אותיות לאפוקי בן שתי אותיות דלא, פשיטא, "יכה יוסי את יוסי" תנן? מהו דתימא מילתא בעלמא הוא דנקט קמ"ל. איכא דאמרי אמר רב אחא בר יעקב ש"מ שם בן ארבע אותיות נמי שם הוא, פשיטא, "יכה יוסי את יוסי" תנן? מהו דתימא עד דאיכא שם רבה ומילתא בעלמא הוא דנקט, קמ"ל: נגמר הדין כו': "עומדין" מנלן? א"ר יצחק בר אמי דאמר קרא "ואהוד בא אליו והוא יושב בעליית המקרה אשר לו לבדו ויאמר אהוד דבר אלהים לי אליך ויקם מעל הכסא" והלא דברים קל וחומר: ומה עגלון מלך מואב שהוא נכרי ולא ידע אלא בכינוי, עמד, ישראל ושם המפורש על אחת כמה וכמה. "קורעין" מנלן? דכתיב "ויבא אליקים בן חלקיהו [וגו'] ושבנא הסופר ויואח בן אסף המזכיר אל חזקיהו קרועי בגדים ויגידו לו את דברי רבשקה": "לא מאחין": מנלן? א"ר אבהו אתיא 'קריעה'-'קריעה' כתיב הכא "קרועי בגדים" וכתיב התם "ואלישע רואה והוא מצעק אבי אבי רכב ישראל ופרשיו ולא ראהו עוד ויחזק בבגדיו ויקרעם לשנים קרעים" *ממשמע שנאמר "ויקרעם לשנים" איני יודע שהן 'קרעים' ומה ת"ל "קרעים" מלמד שהן קרועים לעולם. ת"ר *אחד השומע ואחד שומע מפי שומע חייב לקרוע והעדים אין חייבין לקרוע שכבר קרעו בשעה ששמעו וכי קרעו בשעה ששמעו מאי הוי הא קא שמעי השתא? לא ס"ד דכתיב "ויהי כשמוע המלך חזקיהו (את דברי רבשקה) ויקרע את בגדיו" המלך חזקיהו קרע והם לא קרעו, אמר ~~רב~~ יהודה אמר ~~שמואל~~ השומע אזכרה מפי העובד כוכבים אינו חייב לקרוע, וא"ת רבשקה, ישראל מומר היה. ואמר ~~רב~~ יהודה אמר ~~שמואל~~ אין קורעין אלא על שם המיוחד בלבד לאפוקי כינוי דלא, ופליגי דרבי חייא בתרוייהו דאמר רבי חייא השומע אזכרה בזמן הזה אינו חייב לקרוע שאם אי אתה אומר כן נתמלא כל הבגד קרעים, ממאן? אילימא מישראל מי פקירי כולי האי? אלא פשיטא מעובד כוכבים, ואי שם המיוחד מי גמירי, אלא לאו בכינוי, ושמע מינה בזמן הזה הוא דלא הא מעיקרא חייב שמע מינה: השני אומר אף אני כמוהו: אמר ר"ל שמע מינה "אף אני כמוהו" כשר בדיני ממונות ובדיני נפשות, ומעלה הוא דעביד רבנן, והכא כיון דלא אפשר אוקמוה רבנן אדאורייתא, דאי ס"ד פסול הכא משום דלא אפשר קטלינן לגברא: והשלישי אומר אף אני כמוהו: סתמא *כר"ע דמקיש ג' לשנים:

מתני'

שמות כב · שם · ויקרא יט · שם · שם יח · שופטים ג · מלכים ב יח · שם ב · שם יט · [מכות ה:]

מכשפה לא תחיה וכל שוכב עם בהמה. סמוכין הן בפרשת ואלה המשפטים: **את חקתי תשמרו.** כשהזהיר ישראל בסיני "בהמתך לא תרביע וגו'" פתח בהו קרא "את חקותי תשמרו" מה שלא פתח כן בשאר מקומות שמע מינה הכי קאמר להו "את חקותי" שחקקתי כבר לבני נח "תשמרו" ואלו הן "בהמתך לא תרביע כלאים" אבל על חרישת שור וחמור לא הוזהרתם: **שדך לא תזרע כלאים.** 'זריעה' זו אינה זריעה ממש דלא נצטוו בני נח על כלאי הכרם אלא 'שלא להרכיב האילן על שאינו מינו' "דלא תזרע" דומיא דלא תרביע מה בהמה בהרבעה דבר המסויים על דבר המסויים': **מה בהמה בין בארץ בין בחו"ל.** דחובת הגוף שאינה תלויה בחובת הארץ נפקא לן בקדושין (ד' לז.) דנוהגת אפילו בחו"ל: **אלא מעתה ושמרתם את חקותי.** דכתיב בכל התורה כולה הכי נמי דנצטוו בני נח עליהם: **הכא כתיב את חקותי תשמרו.** דהקדים חקים למצות שמירה דמשמע חקים דמעיקרא, ואע"ג דגבי שביעית ויובל כתיב נמי "את משפטי תעשו ואת חקתי תשמרו" דהקדים נמי חקים למצות שמירה, התם כיון דרישא דקרא כתיב "את משפטי תעשו" אורחיה למיכתב "ואת חקותי תשמרו": **שם בן ארבע אותיות.** שם הוא, ולא בעינן שם המפורש בן ארבעים ושתים אותיות: **ושם המפורש.** כלומר שם המיוחד: **קרועי בגדים.** על גדופין ששמעו מפי רבשקה כדכתיב (מלכים ב יט) אשר שלחו מלך אשור [אדניו] לחרף אלהים חי: **והעדים.** בשעה שמעידין בפירוש מה ששמעו אינן חייבין לקרוע: **הא שמעו השתא.** מפי עצמן: **השומע אזכרה.** ברכת השם מפי העובד כוכבים אינו חייב לקרוע: **וא"ת.** הרי קרעו על רבשקה, ישראל מומר היה: **בזמן הזה.** שאנו בגלות ואין אימת ב"ד מוטלת עליהם לדון חייבי מיתות: **נתמלא כל הבגד קרעים.** לפי שהדבר תדיר לפי שאין מתיראין מב"ד: **מי גמירי.** עובד כוכבים שם המיוחד כל כך שמקללין בו תמיד דקאמר נתמלא כל הבגד כולו קרעים: **אלא לאו בכנוי.** תדיר ובזמן הזה הוא דלא קרעינן משום דנתמלא כל הבגד וכו' אבל בזמן ב"ד קורעין על עובד כוכבים ואכנוי: **ומעלה הוא דעבוד רבנן:** בדיני ממונות ודיני נפשות שהצריכו כל העדים לפרש עדותן: **הכא.** בברכת השם דלא אפשר לפרש מפני כבוד השם: **אוקמוה אדאורייתא.** וקטלינן ליה בהאי עדות: **דאי סלקא דעתך.** בעלמא פסול עד שיפרשו כולם: **אטו הכא משום דלא אפשר קטלינן ליה לגברא.** בלא העדאת עדים: **כר' עקיבא.** במסכת מכות (ד' ה.) דמקיש שלשה לשנים דאם נמצא שלישי קרוב או פסול עדות של כולן בטלין הלכך בדקינן ליה בהדייהו דאי מתוס או מתכחש מבטלין לסהדותייהו:

מתני'

חקים שחקקתי לך כבר. תימה תיתסר נמי כלאים מהכא דכתיב בהאי קרא בגד כלאים שעטנז לא יעלה עליך ועוד קשה למה לי את חקותי תיפוק ליה מדכתיב למינהו במעשה בראשית באילנות ובבהמה דבפ' אלו טריפות (חולין דף ס: ושם.) משמע דאי הוה כתיב למינהו בדשאים ה"א דאסירי בני נח להרכיב שני דשאין זה על זה וע"ק הא דאמרינן ס"פ הפרה (ב"ק דף נה. ושם) המרביע שני מינים שבים לוקה אתיא למינהו למינהו מיבשה תיפוק ליה מדכתיב למינהו בגופייהו ומפר"ת דאי לאו את חקותי ה"א למינהו לאו לאיסור כתיב ואי לאו למינהו ה"א את חקותי שחקקתי לך כבר במרה והא דפריך אלא מעתה ושמרתם את חקותי אע"ג דלא מוקמינן האי בבני נח אלא משום דאשכחן למינהו במעשה בראשית פריך שפיר דדילמא כי היכי דהאי לא קאי אבני נח האי נמי לאו אבני נח קאי וא"ת כיון דלא מחייבי רבנן אבני נח לא בהרבעה ולא בהרכבה אלמא לא דריש למינהו אם כן אתי סוגיא דפרק הפרה ודאלו טריפות לא כרבנן וי"ל דנהי דלא דרשו רבנן למינהו גבי בני נח משום דלא כתיב בצווי דאדם גבי ישראל דרשינן כיון דאשכחן דנצטוו ישראל על הכלאים ונפקא מינה לענין דגים אי נמי לא הוה אסרינן הרכבה באילנות בישראל מדרש מה בהמתך בהרבעה אף שדך בהרכבה דלא הוה מפקינן קרא ממשמעותיה דכתיב לא תזרע אי לאו דאשכחן כבר למינהו במעשה בראשית וניחא השתא דמילתא דשמואל דמייתי הכא דחקותי שחקקתי לך כבר איתא נמי בשילהי פ"ק דקדושין (דף לט.) ואתי אפילו כרבנן והשתא ההוא דהרכיב שני דשאים דפרק אלו טריפות (חולין דף ס. ושם) לרבנן קמיבעיא ליה אע"ג דמתני' היא בפ"ק דכלאים [מ"ז] אין נוטעין ירק בירק מ"מ קמיבעיא ליה אי חשיבי ליה דשאים כמאן דכתיב בהו למינהו משום דאסכים רחמנא על ידייהו לאסור בחו"ל כמו הרכבת אילן מדרשא דשמעתין:

חקותי דהשתא. מה שהקשה בקונטרס מדכתיב גבי שביעית ויובל את משפטי תעשו ואת חקותי תשמרו לא דק דלא כתיב הכי אלא בפרשת בהר סיני כתיבי ועשיתם את חקותי ואת משפטי תשמרו והא קרא דאייתי בקונטרס בפרשת אחרי מות גבי עריות כתיב ושפיר מ"ל שחקקתי לך כבר דבני נח נצטוו על העריות ואע"ג דהאי קרא דפריך מיניה הש"ס ושמרתם את חקותי התם נמי כתיב מכל מקום מסתבר דבכל התורה איירי דמסיים אשר יעשה אותם האדם וחי בהם:

אתיא קריעה קריעה. תימה דבפ"ב דמו"ק (דף כ: ושם) יליף קריעה מעומד מדכתיב ויקם איוב ויקרע נילף נמי דלא מאחין קריעה מהכא:

המלך קרע. תימה היאך אמרו למלך מה ששמעו בפירוש הא גבי עדים תנן (לעיל דף נו.) כל היום היו דנין את העדים בכינוי: וליחשוב

קידושין לט.

[מו"ק כב: ט. ע"ש נ"ע]

[מו"ק שם]

עין משפט
נר מצוה

קטו א מיי' פ"ט מהל' כלאים הלכה א [טוש"ע יו"ד סימן רצ סעיף א ב]:

קטז ב מיי' פ"ב מהל' עכו"ם הלכה ז:

קיז ג מיי' פ"ב מהלכות עכו"ם הל"א ופ"ח מהלכות אבל הל"א סמג לאוין סו ועשין ב טוש"ע יו"ד סימן שמ סעיף א:

קיח ד מיי' פ"ב מהל' עכו"ם הל"א ופ"ט מהלכות אבל הל"ו טור שו"ע שם סעיף לז:

קיט ה מיי' פ"ב מהל' עכו"ם הל"א ופ"ט מהלכות אבל הל"ג סמג שם טוש"ע שם סעיף לט:

קכ ו ז ח ט מיי' פ"ב מהל' עכו"ם הל"י ופ"ט מהלכות אבל הל"ז ח טוש"ע שם סעיף לז:

קכא י מיי' פ"ב מהל' עדות הל"ד סמג עשין קט טוש"ע חו"מ סימן כח סעיף י בהג"ה וע"ש:

נושא

שיטת ר"א -
בני נח מצווים אף
על הכלאים:
1 - הרבעת ב' מיני
בהמות
2 - הרכבת ב' מיני
אילנות

מבנה

△ ב' נקודות
שנלמדו מכלאי
בהמה לכלאי זרעים
של בני נח:
א) מה נכלל באיסור
ב) איפה נוהג האיסור

נושא/מבנה

Ⓘ Ⓘ ב' לשונות של
ר' אחא בר יעקב
בענין חיוב ברכת ה'
הוא רק בשם בן
ד' אותיות

"מהו דתימא" - מה
הייתי חושב בל'
ר' אחא בר יעקב

נושא/מבנה

▲ - מנלן
מקורות לדיני המש':
הדיינים (בשומעם השם
מפורש בברכת השם)
1. עומדים
2. קורעים
3. ולא מאחין

נושא/מבנה

◇ ב' הלכות של
ר' יהודה אמר שמואל בענין
קריעה על:
1. שמיעת אזכרה מגוי
2. כינוי